

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ
ΓΝΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΤΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΚΑΡΔΙΟΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ
ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ**

ΣΕΡΓΙΔΗ ΜΑΡΙΑ

ΛΕΜΕΣΟΣ 2017

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΠΡΟΗΓΜΕΝΗ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΝΟΣΗΛΕΙΑ»

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΓΝΩΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΚΑΡΔΙΟΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ

της

Σεργίδη Μαρία

ΛΕΜΕΣΟΣ, 2017

ΕΝΤΥΠΟ ΕΓΚΡΙΣΗΣ

Μεταπτυχιακή διατριβή

Διερεύνηση του επιπέδου γνώσεων των νοσηλευτών των Δημόσιων Νοσοκομείων της Κύπρου ως προς την Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση

Παρουσιάστηκε από

Σεργίδη Μαρία

Συμβουλευτική επιτροπή: Δρ. Ανδρέου Χρίστος, BSc (Hons), Ma, PhD

Συμβουλευτική επιτροπή: Δρ. Λαμπρινού Αικατερίνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, BSc, MSc, PhD

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Απρίλιος, 2017

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Σεργίδη Μαρία [2017]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Βεβαιώνω ότι η παρούσα διπλωματική εργασία είναι αποτέλεσμα δικής μου δουλειάς και δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής. Στις δημοσιευμένες ή μη δημοσιευμένες πηγές που αναφέρω, έχω χρησιμοποιήσει εισαγωγικά και έχω παραθέσει τις πηγές τους στο τμήμα της βιβλιογραφίας.

Υπογραφή:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία, πραγματοποιήθηκε υπό την επίβλεψη του Δρ. Ανδρέου Χρίστου, Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, του Τμήματος Νοσηλευτικής. Τον οποίο και ευχαριστώ θερμά, που μου εμπιστεύτηκε την ανάθεση αυτής της διπλωματικής εργασίας, καθώς και για την στήριξη και καθοδήγηση που μου πρόσφερε καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης της.

Ιδιαίτερος ευχαριστώ την Δρ. Λαμπρινού Αικατερίνη, η οποία ως δεύτερος επιβλέπωντας με καθοδήγησε σε πολλά σημεία της έρευνας, καθώς αποτέλεσε μέλος της τριμελούς διερευνητικής ομάδας για πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου και έλεγχο ισοδυναμίας του, που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα.

Ευχαριστίες δίνω σε όσους δέχτηκαν να συμμετέχουν στην πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου, τους τέσσερις μεταφραστές του εργαλείου, τον Παπαγεωργίου Γεώργιο, την Κούδα Χρύσα, την Λακαταμίτου Ιωάννα και την Στύλλα Μαρία. Επίσης ευχαριστώ τους πέντε ειδικούς γνώστες του αντικειμένου που συνέβαλαν στον έλεγχο εγκυρότητας και περιεχομένου του εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα, τον Δρ. Κούρκιος Δημήτρης, την Δρ. Δημητριάδου Ευφροσύνη, τον Δρ.Κλεάνθους Κωνσταντίνο, τον Λοϊζου Δημήτρη και τον Λεοντίου Ιωάννη.

Επιπλέον, ευχαριστώ τη διοίκηση των πέντε Δημόσιων Νοσοκομείων της Κύπρου, αλλά και τις προϊσταμένες κάθε τμήματος ξεχωριστά, για την άδεια που μου παράθεσαν για τη διεξαγωγή της έρευνας, αλλά και όλους τους νοσηλευτές των επιλεγμένων τμημάτων για τη θετική τους συναίνεση.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς την οικογένεια μου, κυρίως την μητέρα μου αλλά και τον σύζυγό μου, για την αμείωτη συμπαράσταση, ενθάρρυνση, κατανόηση, πολύπλευρη στήριξη και κυρίως για την ανιδιοτελή αγάπη που μου πρόσφεραν καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών.

ΤΙΤΛΟΣ

Διερεύνηση του επιπέδου γνώσεων των νοσηλευτών των Δημόσιων Νοσοκομείων της Κύπρου ως προς την Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή

Το κλειδί για την αποκατάσταση της αυτόματης κυκλοφορίας και της αναπνοής, και εν συνεχεία την καλή έκβαση ενός ασθενή που υπέστη Καρδιακή Ανακοπή ενδονοσοκομειακά, είναι το επίπεδο γνώσεων και η επιτυχής Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση του νοσηλευτικού προσωπικού.

Σκοπός της μελέτης

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση του επιπέδου γνώσεων των νοσηλευτών των Δημόσιων Νοσοκομείων της Κύπρου (Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, Λεμεσού, Πάφου, Αμμοχώστου και Λάρνακας), ως προς την ΚΑΡΠΑ σε ενήλικες, με βάση τις τελευταίες κατευθυντήριες οδηγίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αναζωογόνησης 2010.

Μεθοδολογία της έρευνας

Η μελέτη είναι συγχρονική περιγραφική-συσχέτισης. Πληθυσμός στόχος είναι όλο το νοσηλευτικό προσωπικό των πέντε Δημόσιων Νοσοκομείων της Κύπρου. Συμμετέχοντες αποτέλεσαν το σύνολο του νοσηλευτικού προσωπικού των πέντε Δημόσιων Νοσοκομείων της Κύπρου, εξαιρουμένου των τμημάτων που αφορούσαν σε ασθενείς ηλικίας <18. Τους ζητήθηκε να συμπληρώσουν ένα δομημένο αυτοσυμπληρούμενο εργαλείο μέτρησης, το οποίο χωρίζεται σε δύο ενότητες (Δημογραφικές ερωτήσεις και σαράντα ερωτήσεις γνώσεων σχετικές με την ΚΑΡΠΑ).

Πραγματοποιήθηκε περιγραφική και επαγωγική στατιστική ανάλυση. Για περιγραφική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε η μέση τιμή ($\bar{x}$), η τυπική απόκλιση (SD) και ποσοστά (%). Για την επαγωγική ανάλυση, πραγματοποιήθηκαν οι μη παραμετρικές δοκιμασίες Chi Square (χ^2), Spearman, και η μονόδρομη ανάλυση Kruskal Wallis. Για όλες τις στατιστικές δοκιμασίες το επίπεδο σημαντικότητας του ελέγχου υπόθεσης ορίστηκε ίσο ή μικρότερο του 0,05 ($p \leq 0.05$).

Αποτελέσματα

Η μελέτη έδειξε ότι το 73,1% των συμμετεχόντων είχαν πτυχίο νοσηλευτικής, η πλειοψηφία είχε κλινική εμπειρία από 5-10 χρόνια (45,9%) και εκπαίδευση σε πρόγραμμα ΚΑΡΠΑ για τις κατευθυντήριες οδηγίες 2010 είχε λάβει το 43,4%. Το ποσοστό των νοσηλευτών που απάντησαν σωστά στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε, είχαν $\bar{x}=27,81$ ($SD=3,557$) από τις 40 ερωτήσεις, έτσι οι γνώσεις τους χαρακτηρίστηκαν 'μέτριες'. Δεν υπήρξε στατιστική σημαντική διαφορά στο επίπεδο γνώσεων ως προς την επαγγελματική εμπειρία ($p=0,186$) ή ως προς την εκπαίδευση των νοσηλευτών ($p=0,861$). Τέλος, υπήρξε αρνητική συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου γνώσεων και της παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος ΚΑΡΠΑ, $r=-0,197$, $p<0,001$.

Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν την αναγκαιότητα των πτυχιούχων νοσηλευτών στα Δημόσια Νοσοκομεία. Επιπλέον φάνηκε η ανάγκη για πιστοποιημένα εκπαιδευτικά προγράμματα στην ΚΑΡΠΑ για εκπαίδευση ή για συστηματική επανεκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού. Αυτά θα προσφέρουν στους επαγγελματίες υγείας, κατάλληλες γνώσεις για αυτονομία στην ΚΑΡΠΑ, η οποία είναι σημαντική για τη διάσωση των ατόμων μετά από Καρδιακή Ανακοπή. Επιπλέον, θα προσφέρουν αύξηση του ποσοστού επιβίωσης, μείωση της θνησιμότητας, βελτίωση στην ποιότητα της φροντίδας και γενικότερα της ποιότητας ζωής.

Λέξεις κλειδιά: Καρδιοπνευμονική Αναζωογόνηση, Επείγουσα Νοσηλευτική, Εκπαίδευση Νοσηλευτών, Νοσηλευτικό Προσωπικό, Επίπεδο Γνώσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	vii
ΤΙΤΛΟΣ.....	viii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	viii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	xii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	xiii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ.....	xiv
ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	xv

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....1

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
1.1 Διαχείριση ενδονοσοκομειακής Καρδιακής Ανακοπής.....	3
2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ.....	5
2.1 Εννοιολογικό υπόβαθρο.....	5
2.2 Ιστορική Αναδρομή της Καρδιοαναπνευστικής Αναζωογόνησης.....	5
2.3 Συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας.....	9
2.3.1 Υλικό-μέθοδος.....	10
2.3.1.1 Κριτήρια ένταξης.....	10
2.3.1.2 Κριτήρια αποκλεισμού.....	10
2.3.2 Αποτελέσματα συστηματικής ανασκόπησης.....	11
2.2.3.1 Επίπεδο γνώσεων για την ΚΑΡΠΑ σύμφωνα με τις τελευταίες κατευθυντήριες οδηγίες του ERC2010 στο διεθνή τομέα.....	11
2.2.3.2 Διαφορά επιπέδου γνώσεων, μεταξύ του νοσηλευτικού προσωπικού ως προς την προηγούμενη εμπειρία ή το εκπαιδευτικό υπόβαθρο.....	12
2.2.3.3 Διαφορά του επιπέδου γνώσεων ανά περιοχή και νοσοκομείο.....	14
2.3.3 Συμπεράσματα συστηματικής ανασκόπησης.....	14
2.4 Σημασία της μελέτης και σπουδαιότητα για τη Νοσηλευτική.....	15

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....17

3. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	18
3.1 Ερευνητικά ερωτήματα.....	18
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	19
4.1 Τύπος μελέτης.....	19
4.1.1 Εισαγωγή.....	19
4.1.2 Ερευνητικός Σχεδιασμός.....	19
4.2 Οι μεταβλητές της μελέτης.....	20
4.3 Περιβάλλον, Πληθυσμός στόχος.....	20
4.4 Δείγμα/Δειγματοληψία.....	21
4.5 Κριτήρια συμμετοχής στο δείγμα.....	22
4.5.1 Κριτήρια συμμετοχής.....	22
4.5.2 Κριτήρια αποκλεισμού.....	22
4.6 Ανάλυση Ισχύος.....	23
4.7 Κατανεμημένη αναλογία.....	23
4.8 Τυχαία επιλογή τμημάτων.....	23
4.9 Ερευνητικά Εργαλεία.....	24
4.9.1 Δημογραφικές ερωτήσεις.....	25
4.9.2 Ερωτήσεις γνώσεων ΚΑΡΠΑ.....	25
4.9.2.1 Αναζήτηση εργαλείου μέτρησης γνώσεων ΚΑΡΠΑ.....	25

4.9.2.2 Περιγραφή εργαλείου μέτρησης γνώσεων ΚΑΡΠΑ.....	26
4.10 Στάθμιση του εργαλείου μέτρησης γνώσεων στην ΚΑΡΠΑ.....	27
4.10.1 Μετάφραση του ερωτηματολογίου στην ελληνική γλώσσα.....	27
4.10.2 Έλεγχος εγκυρότητας της ελληνικής έκδοσης του ερωτηματολογίου.....	28
4.10.3 Έλεγχος αξιοπιστίας εσωτερικής συνάφειας της ελληνικής έκδοσης του ερωτηματολογίου.....	28
4.11 Διαδικασίες-Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων.....	29
4.12 Στατιστική ανάλυση δεδομένων που αφορούν στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων.....	29
4.12.1 Προετοιμασία δεδομένων για στατιστική επεξεργασία.....	30
4.12.2 Στατιστικές δοκιμασίες.....	30
4.13 Περιγραφική στατιστική.....	30
4.14 Επαγωγική στατιστική.....	31
4.14.1 Δοκιμασία μονόδρομης ανάλυσης Kruskal Wallis.....	32
4.14.2 Δοκιμασία Chi Square (X^2).....	32
4.14.3 Δοκιμασία Spearman.....	33
4.15 Περιορισμοί και αδύνατα σημεία της μελέτης.....	33
4.16 Ηθικά ζητήματα.....	34
5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	35
5.1 Εισαγωγή.....	35
5.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	35
5.3 Στάθμιση εργαλείου γνώσεων ΚΑΡΠΑ.....	37
5.3.1 Εγκυρότητα εργαλείου γνώσεων ΚΑΡΠΑ.....	37
5.3.2 Αξιοπιστία εργαλείου γνώσεων ΚΑΡΠΑ.....	39
5.4 Το επίπεδο των γνώσεων του νοσηλευτικού προσωπικού της Κύπρου, για την ΚΑΡΠΑ με βάση τις τελευταίες κατευθυντήριες οδηγίες του ERC 2010.....	39
5.5 Το επίπεδο γνώσεων του νοσηλευτικού προσωπικού για κάθε νοσοκομείο (επαρχία).....	41
5.6 Το επίπεδο γνώσεων μεταξύ του νοσηλευτικού προσωπικού, ως προς την επαγγελματική εμπειρία.....	43
5.7 Το επίπεδο γνώσεων μεταξύ του νοσηλευτικού προσωπικού, ως προς το επίπεδο της εκπαίδευσης.....	43
5.8 Το επίπεδο γνώσεων του νοσηλευτικού προσωπικού, ως προς την παρακολούθηση εκπαιδευτικού προγράμματος σχετιζόμενο με την ΚΑΡΠΑ, με βάση τις κατευθυντήριες οδηγίες που έχουν εκδοθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Αναζωογόνησης το 2010.....	44
6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	46
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	50
8. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ/ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	52
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....	53

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Πληθυσμός Στόχος.....	21
Πίνακας 2: Ο πληθυσμός και το δείγμα της παρούσας μελέτης.....	24
Πίνακας 3: Έλεγχος κανονικότητας του επιπέδου γνώσεων των νοσηλευτών με το νοσοκομείο, το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, την προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία, την παρακολούθηση προγράμματος ΚΑΡΠΑ, οι ερωτήσεις 1-40, και η βαθμολογία.....	31
Πίνακας 4: Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.....	36
Πίνακας 5: Εγκυρότητα περιεχομένου (CVI) από πέντε εμπειρογνώμονες.....	38
Πίνακας 6: Επίπεδο γνώσεων νοσηλευτών σε κάθε επαρχία.....	42
Πίνακας 7: Επίπεδο γνώσεων νοσηλευτών ως προς την επαγγελματική εμπειρία.....	43
Πίνακας 8: Επίπεδο γνώσεων νοσηλευτών ως προς το εκπαιδευτικό υπόβαθρο.....	44
Πίνακας 9: Σύσχέτιση του επιπέδου γνώσεων των νοσηλευτών ως προς την παρακολούθηση εκπαιδευτικού προγράμματος ΚΑΡΠΑ.....	45

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Η κατανομή της παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος ΚΑΡΠΑ.....	37
Γράφημα 2: Το επίπεδο γνώσεων του νοσηλευτικού προσωπικού (n:327) για την ΚΑΡΠΑ.....	40
Γράφημα 3 : Το επίπεδο γνώσεων του νοσηλευτικού προσωπικού ανά επαρχία.....	41

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ

Παράρτημα 1 : Ο αλγόριθμος για την διαχείριση ενδονοσοκομειακής Καρδιακής Ανακοπής.....	58
Παράρτημα 2 : Χρονοδιάγραμμα.....	59
Παράρτημα 3: Ερωτηματολόγιο Γνώσεων.....	60
Παράρτημα 4: Μεταφρασμένο Ερωτηματολόγιο Γνώσεων.....	61
Παράρτημα 5: Ερωτηματολόγιο Δημογραφικών Στοιχείων.....	62
Παράρτημα 6: Έντυπο Πληροφορημένης Συναίνεσης.....	63
Παράρτημα 7: Άδεια από την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου.....	64
Παράρτημα 8: Άδεια από τον Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.....	65
Παράρτημα 9: Άδεια από την Επιστημονική Επιτροπή προώθησης Ερευνών από το Υπουργείο Υγείας.....	66

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ, ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Αγγλικά

AHA	American Heart Association (Αμερικάνικη Καρδιολογική Εταιρία)
ALS	Advanced Life Support (Εξειδικευμένη Υποστήριξη Ζωής)
BLS	Basic Life Support (Βασική Υποστήριξη Ζωής)
CVI	Content validity index (Εγκυρότητα Περιεχομένου)
ERC	European Resuscitation Council (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Αναζωογόνησης)
ILCOR	International Liaison Committee on Resuscitation (Διεθνής Επιτροπή Συνδέσμου για Αναζωογόνηση)
SPSS	Statistical Package for Social Sciences

Ελληνικά

ΕΕΒΚ	Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου
ΕΣΥ	Εθνικό Σύστημα Υγείας
ΚΑΡΠΑ	Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση
ΚΘΧ	Καρδιοθωρακοχειρουργικό Τμήμα
ΚΥ.ΣΑ.Ν.	Κυπριακό Συμβούλιο Αναζωογόνησης
ΜΑΦ	Μονάδα Αύξημένης Φροντίδας
ΜΕΘ	Μονάδα Εντατικής Θεραπείας
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΕΠ	Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών